

ПОЗИЦИЯ
на Комисията по професионална етика към БДВО от 27.08.2020 г.
във връзка с публикация на снимки на деца без позволение на родители от ПР специалист на
17.08.2020 г.

Фактическа ситуация

На 17.08.2020 г. се провежда пореден уличен протест в гр. София и страната, при който граждани искат оставките на министър-председателя и на главния прокурор на Република България. Протестите се проявяват като се свикват митинги пред сградите на Министерски съвет, Президентството, Народното събрание, други институции, както и в обиколки по централните улици на София и на други градове. Като след първите дни на протести, те прерастнаха в блокади на ключови кръстовища в столицата. Вечерта на 17.08.2020 г. протестиращото шествие решава да блокира кръстовището пред Посолство на Република Румъния (бул. Ситняково и бул. Михай Еминеску и ул. Иван Асен II). След 22:00 ч. автомобил шофиран от майка на две деца прави опити да премине през тази блокада. Опитите ѝ са осуетени. Стига се до конфликт и физически сблъсъци. Избухналото напрежение започва първоначално с размяна на реплики, което ескалира след нейния опит да ускори автомобила и да премине през заобиколилите я хора. От групата лица край автомобила няколко нанасят удари върху превозното средство. В резултат са нанесени материални щети на колата. През цялото време в нея на задните седалки седят двете деца на жената-водач, като в колата е и нейния съпруг.

Инцидентът привлича вниманието на медии и на отделни граждани, които излъчват на живо във Фейсбук. Видео материали, снимки и скрийншотовете от видеа започват да се споделят, както в лични профили в социални мрежи, така и да се отразяват в новини от традиционните медии. Социалните медии са изпълнени с коментари от различен характер и с различна оценка. Като две са основните линии на разделение на общественото мнение. Едни хора обвиняват жената за предизвикване на протестиращите чрез необмислени действия, които водят до излагане на риск на нейното семейство и на нейните малолетни деца. Други обвиняват протестиращите в нарушаване на Закона за пътищата, в агресивно поведение срещу напрегната жена, която иска да премине със семейството си през блокадата, за да стигне до къщи, както и в грозно и непристойно поведение спрямо децата в автомобила, които са в шок.

Сред публикуваните снимки от инцидента е и колегата Никола Николов, ПР специалист в политическа партия «ГЕРБ». В пост от личния си профил във Фейсбук той изразява силно възмущение от агресивното поведение на протестиращите срещу семейството и децата, като илюстрира публикацията с два скрийншота/снимки в близък план на плачещите деца.

На следващия ден няколко електронни медии публикуват статии, в които обвиняват г-н Николов в използване на деца за политическа пропаганда, както и за нарушаване на Закона за закрила на децата.

В резултат на 20.08.2020 г. г-н Николов отговаря на една от медиите (Фрогнюз) през личния си профил с контра-обвинение за публикация на снимките на децата. Тази публикация той изказва своите извинения на семейството и съобщава, че е сменил снимките от публикацията си от 17.08.2020 г. вечерта.

Процедура

Комисията по професионална етика се самосезира в деня след първата публикация в профила на г-н Николов във Фейсбук, като проследи развитието на редакцията на първия пост и последвалото извинение и редакция на поста със замяна на снимките. Въпреки това, КПЕ единодушно реши, че продължава процедурата и ще разгледа казуса в контекста на принципите на Етичния кодекс на ПР специалистите в България (приет на 07.07.2005 г.¹) и правилата за работа на КПЕ (обновени с решение на УС на БДВО от 09.11.2018 г.). В конкретния казус не могат да се прилагат принципите и правилата от обновения Етичен кодекс на обединената комуникационна общност (известен като Софийска харта за етични комуникации, приета от всички ПР-организации в България на 07.07.2020 г.).

КПЕ направи повторен мониторинг на публикациите на г-н Николов, които са достъпни публично и установи цитираните по-горе извинение и редакция на първоначалната публикация. Беше констатирано, че новите снимки показват събитията от нощта на 17.08.2020 г. с общи кадри, на които не присъстват образи на децата от инцидента.

КПЕ реши да се обърне към г-н Николов с покана за изразяване на позиция по отношение на публикуваните първоначално снимки на деца и последващата му реакция. Поканата бе изпратена по електронна поща на официалния мейл на ПР отдела на ПП „ГЕРБ“ на 24.08.2020 г. с покана за отговор до 26.08.2020 г. до края на деня. В предложения срок отговори или становище не бяха получени. КПЕ реши да използва публикацията на г-н Николов от 20.08.2020 г. сред аргументите и фактите, върху които да изгради своята позиция.

МОТИВИ

Инцидентът, публикациите и самосезирането на КПЕ се развиват на фона на продължаващите близо 50 дни протести, чиито епицентър е столицата. Напрежението между представители на управляващата коалиция и опозиционните партии (парламентарни и извънпарламентарни) често ескалира: избухват инциденти, организират се провокации от двете страни, в социалните медии присъства информация от разнородни източници, както и публикации със собствени интерпретации на различни случаи. В тях преобладават лични мнения, които са непълно или едностранно представени в зависимост от политическите пристрастия на публикуващия.

КПЕ разбира напълно сложността на политическата и обществена обстановка, като с тази позиция се дистанцира изцяло от политическия процес и свързаната с него комуникация. КПЕ не желае да бъде въвличана като страна в различни политически противоборства, както и да бъде използвана за защита или за нападение на една или друга политическа теза.

КПЕ реши да се самосезира поради няколко причини:

- Правата на децата са неприкосновени и са регламентирани в Закона за закрила на детето.

¹ На 07.07.2020 г. Обединената комуникационна общност прие обновена версия на Етичния кодекс на ПР специалистите в България (Софийска харта за етични комуникации). На 11.09.2020 г. предстои провеждането на Общо събрание на БДВО, което се очаква да бъдат приети промени в Устава на БДВО, сред които са и промяна в членовете на документа, които касаят Комисията по професионална етика към БДВО и посочващи основния документ за нейната работа, който вече ще е Софийската харта за етични комуникации.

- Всяка злоупотреба с децата и техните права трябва да бъде пресичана и да се изгради и прилага превантивна система от мерки, която да ограничи или изкорени повтарянето на подобни посегателства.
- Децата не трябва да се използват за постигане на тясно политически цели, за създаване на внушения и противопоставяне или децата да са „разменна монета“ и аргумент в политическите противоборства.
- Децата трябва да са обект на съществено внимание, защита и закрила, за да им се осигури качествен живот, медицинска и психологическа грижи, условия за учене, игри и развитие, за да могат да пораснат и да станат пълноценни граждани и жизнена част на нашето общество.
- Темата с децата влече специфична обществена чувствителност, както и, за съжаление, различно тълкуване на правата на децата и техните родители, когато институциите отсъстват в обществената комуникация и позволяват на различни групи да тълкуват закони и международни конвенции.
- Отговорност на пиар-специалистите е да подбираме най-удачните комуникационни средства (думи, изрази, послания и образи) както и техните носители (текст, снимка, видео, карикатура, арт-инсталации и др.), за да постигнат своите комуникационни цели, но и да не засегнат достойнството на уязвими групи. Такава група са децата на Република България.
- Политическият пиар е сложна материя, която изисква съобразяване на редица комплексни фактори. На моменти бързата реакция и скоростното публикуване на информация е от значение, за да може политическите послания да достигнат до своята партийна аудитория максимално бързо. Но въпреки необходимостта от спешна реакция, скоростта не трябва да е извинение или оправдание за неточно подбрани комуникационни материали или изразни средства.

ПОЗИЦИЯ

Изхождайки от Етичния кодекс на ПР специалистите, приет от водещите ПР организации в България на 07.07.2005 г., Комисията по професионална етика към БДВО се самосезира и изразява своята позиция.

ПР специалистът трябва да притежава и отговорно да прилага специфично познание и опит, както и да следва общоприети ценности и принципи. Неотменна част от развитието на професията е постоянното себеусъвършенстване и развитие. Основните ни умения са насочени към изграждане и поддържане на взаимно разбиране, взаимно подпомагане и взаимноизгодно сътрудничество между организацията и публиките. В резултат на публикацията на г-н Николов се стига до негативни оценки както за неговата работа и компетенции, така и за бранша като цяло. Затова от КПЕ смятаме, че не са спазени разписаните в Етичния кодекс професионални ценности «компетентност» и «ангажираност», както и принципите на професионално поведение „свободен обмен на информация“ и „отговорност към утвърждаване на професията“.

По отношение на професионалните ценности:

- **Компетентност**

Етичният кодекс посочва, че ПР специалистът притежава специфично познание и опит. Основните умения са насочени към изграждане и поддържане на взаимно развитие, взаимно подпомагане и взаимноизгодно сътрудничество между организациите и публиките.

Своята публикация от 17.08.2020 г. колегата Николов не е отчетел и не е приложил наличното знание и насоки за отразяване или използване на снимки на деца, които са част от публичен инцидент и се намират в риск и под стрес. В случая децата могат да се третират като жертви както на действията на своите родители, така и поради действията на агресивната част от протестиращите. Освен това, в конкретния случай децата не е трябвало да се използват за прокарване на политически тези.

- **Ангажираност**

Ролята на ПР специалиста е да подпомага обмяната на идеи, факти и различни гледни точки, както и да се създават условия за поддържане на обществените дебати. ПР професионалистите трябва да осъзнават своята отговорност, както пред тези, за които работят, така и пред обществото и да действат като социално отговорни граждани.

С публикацията си г-н Николов постига ангажираност на своите последователи във Фейсбук, които харесват, коментират и споделят публикацията му. Професионалната роля на колегата се реализира както през управление на официалните канали за комуникация на организацията, в която работи, но и на личното дигитално пространство. Чрез личния си профил във Фейсбук всеки ПР специалист допуска микс от споделени лични постижения или преживявания, така и споделяне на професионално съдържание, изразяване на мнение и оценки за едно или друго обществено, политическо, социално, спортно събитие.

Известно е, че г-н Николов е уважаван сред своите колеги професионалист, които следят неговото онлайн поведение и послания. Неговият фейсбук-профил се възприема като достоверен източник на информация.

В конкретния случай ангажираността влече със себе си отговорност пред обществото (разбирано не само като тесен кръг от приятели и последователи в социална мрежа). Този принцип не допуска използването на образи на деца без разрешение на родители/настойници, както и за оценка на една от две въввлечени в публичен инцидент страни.

По отношение на принципите на професионално поведение „свободен обмен на информация“ и „отговорност към утвърждаване на професията“.

- **Свободен обмен на информация**

Като принцип на професионално поведение, свободният обмен на информация постановява няколко положения. Тук от съществено значение е да изградят доверие в отношенията си с целевите публики и обществото чрез предоставяне на коректна и изчерпателна информация, да не

се разпространяват лични данни, да реагират адекватно за коригиране на недостоверна информация.

Посочихме, че колегата Николов с публикацията на снимки на деца нарушава Закона за закрила на децата и навлиза в лично пространство на уязвима група. Използването на снимките на децата като илюстрация на случая и засилване на внушенията към конкретна аудитория не допринася за качеството на публичния дебат.

▪ Отговорност към утвърждаване на професията

Сред отговорностите на ПР специалистите е да поставят на преден план посланията, които отправят както през официалните канали, които управляват, така и през личните си профили в социални мрежи. За външните публики и за отделните хора е от значение консистентността на образа, неговата автентичност, и на тази основа да градят доверие. Определящо за позиционирането на всеки професионалист е прилагането на практика на общоприетите ценности и принципи.

Колегата Николов е утвърден и разпознаваем политически ПР специалист. Затова и сред отговорностите му влиза и начините, по които изказва позиции както в лично качество, така и когато се налага да усилва утвърдени политически послания.

Реакция и коригиращи действия

Сред принципите на професионално поведение посочихме, че фигурира свободния обмен на информация. Ангажимент на ПР специалистите е адекватната реакция за коригиране на недостоверна информация. В конкретния случай имаме корекция на оценено като некоректно съдържание (снимки на деца от инцидент) и замяната им с общи кадри от нощта на случая. Наблюдават се малки корекции на самите послания в придружаващия текст.

Фокус тук е волевата реакция. Макар да не сме напълно сигурни дали е била породена само от посочените медийни публикации, които идентифицират проблема с детски снимки с неприкрити лица или поради друга причина, е нужно да отчетам за правилна последващата реакция на г-н Николов спрямо публиките и по-конкретно – спрямо децата от инцидента. Факт е, че публикацията от 17.08.2020 г. е коригирана. В допълнение, в друг свой пост на своя профил, наред с коментар по отношение на посочените медийни публикации, той прави публично извинение на семейството от инцидента от нощта на 17.08.2020 г.

Подобна реакция, независимо от нейните мотиви и подбуди, трябва да бъде възприета с одобрение. Тя показва осъзнаване и разбиране на неприемливото действие за обществото и е акт на адекватно самоконтролиране.

ПРЕПОРЪКИ

Препоръчваме както на колегата Никола Николов, така и на други колеги (не само тези от тях, които се занимават с политически пиар) да се запознаят с Етичния кодекс на ПР специалистите в България, приет на 07.07.2005 г. и най-вече с обновената и надградена версия на Етичен кодекс и професионални норми на Обединената комуникационна общност (Софийска харта за етични

комуникации) от 07.07.2020 г. Въплътените и в двата документа основни принципи, ценности и правила са безценен източник на знание за етични поведение и комуникация в динамичния свят, в който работим днес.

Изразяваме готовност за съдействие за обратна връзка и изказване на препоръки, когато колега-комуникатор се обърне за съвет към Комисия за професионална етика към БДВО.

Препоръчваме запознаване с Наръчник за етично отразяване на деца, разработен от Асоциация на европейските журналисти в България (АЕЖБ) и УНИЦЕФ България и в партньорство с Българското дружество за връзки с обществеността (БДВО).

Препоръчваме при отразяване на протестите или при създаване на съдържание от протести, както от политически активни хора, така и от граждани, когато установят наличие на деца да не се опитват да ги поставят в центъра на своите материали. Препоръчително е да заснемат децата от разстояние, а при невъзможност – преди използване на снимките или видеото, да заличават лицата им.

Препоръчваме на ПР специалистите да се вслушват в обратната връзка от заинтересовани страни, от засегнати страни, както и от експерти в дадени области, и след преценка и анализ да предприемат коригиращи действия. Крачката назад не винаги означава отстъпление от позицията си, от ценностите или от усещането за правота. Корекцията на изразните средства, на визуалните материали и похвати, както и на самото поведение е признак на зрялост, което е от значение за саморегулираща се професия, каквато е комуникаторската.

Настоящата позиция е приета единодушно от членовете на Комисията по професионална етика на 27.08.2020 г., в състав:

Даниел Киряков, председател

Доц. д-р Евелина Христова, член

Д-р Мария Николова, член.